

Toespraak bij de opening van het hogeschooljaar aan HZ University of Applied Sciences, Vlissingen, 5 september 2016

Thom de Graaf, voorzitter Vereniging Hogescholen

Dames en heren, en in het bijzonder alle eerstejaars studenten aan de HZ,

Bedankt dat ik jullie op deze officiële opening van het hogeschooljaar van HZ mag toespreken! Dat overkomt mij niet vaak, zo'n grote groep van nieuwe studenten tegenover mij. Allemaal verwachtingsvol aan de start voor een nieuwe fase van jullie leven, een nieuwe stap in jullie ontwikkeling, een stap door de deur van het hoger onderwijs. Laat ik beginnen met iedereen die die stap heeft gezet van harte te feliciteren. Als je zeventien, achttien bent, kun je vaak nog geen definitieve keuzes voor het leven maken, en ook als je een stuk ouder bent, is dat niet makkelijk. Maar je kunt wel een richting in slaan. Een richting die het beste uit jezelf, uit jouw talent kan halen.

Het gaat vandaag bij deze bijeenkomst over dat talent.

Talent, dat heb je of je hebt het natuurlijk niet. Maar geloof mij, iedereen heeft talenten. Soms weet je dat van jezelf en zijn ze al zichtbaar geworden op de middelbare school. En soms zijn het verborgen talenten omdat je nog op zoek bent naar wat echt het beste bij je past en waar jij nou speciaal warm voor loopt. Het is het mooiste als je die talenten kan ontdekken of verder kan ontginnen in de komende jaren als jullie hier in Vlissingen studeren.

Velen van jullie komen vermoedelijk uit Zeeland en dan is het niet onlogisch dat jullie er voor gekozen hebben om aan de dichtstbijzijnde hogeschool te gaan studeren. Maar anderen komen van heinde en verre omdat hier unieke hbo-opleidingen zijn of gewoon omdat de HZ goed bekend staat. En terecht goed bekend staat!

Ik hou zelf van geschiedenis, maar jullie misschien niet. Toch is het, denk ik, leuk om te horen dat een paar Zeeuwse families van hier mede de geschiedenis van het grote Amerika hebben bepaald. De Verenigde Staten van Amerika zouden er anders hebben uitgezien en anders hebben gehandeld als Claes Maertenszen van Rosenvelt niet in de 17de eeuw met een groepje andere emigranten was overgestoken naar 'de nieuwe wereld' zoals dat toen heette. Het grote avontuur tegemoet. Twee van zijn nazaten, achterneven van elkaar, werden in de vorige eeuw allebei president van de Verenigde Staten. Eerst Theodore en daarna Franklin Delano, de beroemde oorlogspresident.

Theodore was ook geen kleine jongen, hij ontving 110 jaar geleden als eerste Amerikaan de Nobelprijs voor de vrede omdat hij de oorlog tussen Rusland en Japan wist te beëindigen. Die Theodore Roosevelt kende het belang van keuzes maken. Hij heeft dat heel mooi gezegd, hij zei, vrij vertaald: "op ieder moment dat je een beslissing moet nemen is het beste wat je kan doen een goede keuze maken, het een na beste wat je kunt doen een slechte keuze maken en het allerslechtste wat je kunt doen helemaal geen keuze te maken".

Ik vind dat wijze woorden die ik in mijn oren heb geknoopt en jullie hoop ik nu ook. Niet kiezen is de slechtste optie. Als je thuis op de bank blijft zitten en niets doet, zul je nooit je talent en je passie ontdekken, laat staan er iets mee doen.

Dus moet je kiezen en dat is soms knap ingewikkeld. Want er zijn maar weinig mensen die vanaf hun kindertijd precies wisten wat ze wilden worden en wat ze wilden gaan studeren. Die zijn bewonderenswaardige uitzonderingen, maar niet de regel. In de regel ga je in de paar jaar voordat je gaat studeren op zoek naar wat bij je zou kunnen passen, wat je interesseert. Je

gaat je oriënteren op beroepskeuzebijeenkomsten en voorlichtingsdagen van hogescholen, je praat er met je ouders en met vrienden en vriendinnen over, misschien met leraren en je probeert tot een keuze te komen.

Daar zijn jullie gelukkig in geholpen door de hogescholen. Dat is ook een belangrijke taak, dat ze met jullie in gesprek zijn gegaan over je motieven en je ambitie. Soms blijkt immers dat je beter voor een andere studie kan kiezen of dat je voor de studie van je keuze nog een achterstand moet inlopen. Ik feliciteer jullie dus met de keuze die jullie hebben gemaakt, de keuze voor de opleiding aan deze mooie hogeschool in het mooie Zeeland. Let wel, het komt voor (hoewel we dat natuurlijk juist proberen te voorkomen) dat studenten er in hun eerste jaar achter komen dat hun passie en hun talent toch net niet past bij de studie die ze hadden uitgekozen. Dat is dan jammer maar dan is er nog geen man overboord, want er is altijd een tweede kans. Studeren is immers ook ontdekken.

Het hoger beroepsonderwijs waar jullie voor hebben gekozen, heeft juist tot taak om samen met jullie jullie talenten maximaal tot hun recht te laten komen. Talentontwikkeling is eigenlijk datgene wat je van nature aan mogelijkheden hebt meegekregen, koesteren, ontwikkelen en omzetten in kennis, vaardigheden en vermogen. Ik bedoel niet financieel vermogen hoewel dat ook fijn is, maar het vermogen om met al die kennis en kunde die je tijdens je studie hebt opgedaan, je weg in de wereld te vinden. Niet alleen in Nederland, maar letterlijk in de wereld, zoals die oude Van Rosenvelt die zijn toekomst in Amerika bouwde.

Maar in Nederland blijven, kan natuurlijk ook geen kwaad. En voor de Zeeuwen onder jullie: in Zeeland je toekomst opbouwen is helemaal mooi. Een van de mooiste provincies van Nederland, uniek in de combinaties van water, voedselvoorziening, techniek en toerisme. En Zeeuwen brengen het ver, niet alleen in Amerika. Onze vorige minister-president was een Zeeuw, ik zat ooit samen met hem in een kabinet, en ik kan uit eigen ervaring getuigen dat het Zeeuwse motto *Luctor et emergo*, ik worstel en kom steeds weer boven, ongeveer voor hem geschreven was...

Jullie keuze voor een hbo-opleiding was hopelijk dus een bewuste keuze.

Hoger Beroeps Onderwijs. Eerst maar de nadruk op die H van HBO. Het hoger onderwijs in Nederland wordt aan universiteiten en aan hogescholen verzorgd. Tweederde van de ongeveer 650.000 studenten in het hoger onderwijs studeren aan hogescholen. Als je je op school kwalificeert voor het hoger onderwijs, heb je in beginsel de beste kansen op hartstikke interessante banen of werk, de beste kansen op een goed inkomen, (gemiddeld een stuk beter dan mensen met lagere opleidingen), de beste kansen om voor aan te staan in de organisatie en de leiding van bedrijven, instellingen, overheid of zelfs de politiek. Hoogopgeleide professionals heet dat. Daarom willen ouders ook altijd graag dat hun kinderen doorstuderen in het hoger onderwijs, omdat ze weten dat ze dan de beste vooruitzichten hebben op een mooie toekomst.

Die kans grijpen jullie nu. Ik zou zeggen: houd 'm vast, ook als het in de studie een keertje tegen zit. Een beetje doorzettingsvermogen hoort erbij als je wat van je leven wilt maken. Een beetje zelfdiscipline ook.

En wat mij betreft ook een beetje verantwoordelijkheidsgevoel. Niet alleen voor jezelf of je familie en vrienden, maar ook voor de samenleving. Daar heeft dat hoger beroepsonderwijs ook een rol in. Jullie zullen merken dat je hier op de HZ niet alleen maar een vak leert, dus

vaardigheden en kennis voor de beroepspraktijk, maar dat de hogeschool ook bijdraagt aan je verdere vorming. Met alles wat er in de wereld gebeurt, krijg je uiteindelijk te maken. Jonge mensen die een hbo-studie achter de rug hebben, een Bachelor of Master-diploma op zak hebben, zijn niet alleen maar vakbekwaam, niet alleen maar goed opgeleide professionals, maar ook burgers. Jonge mensen die bijdragen aan de samenleving en hebben geleerd daarover na te denken, daarover te discussiëren en zelfstandig een mening te vormen. Mensen die weten hoe de democratie werkt en hoe ze verbindingen kunnen maken in de samenleving met mensen van allerlei achtergrond, kleur, religie en cultuur. Die zich ook druk maken over wat er in ons land en daarbuiten gebeurt en niet denken: dat gaat mij niet aan, dat is mijn vak niet.

Ik denk bijvoorbeeld aan wat er deze zomer in Turkije is gebeurd, de coup die zoveel verwarring opleverde en de tienduizenden leraren en docenten aan scholen en universiteiten die daarna ontslagen zijn omdat ze er een andere mening op na houden dan de regeringspartij. Jullie kunnen natuurlijk denken, ja, dat is wel heel ver weg, maar dat is het niet. Misschien heb je wel een mede-student in de klas die van Turkse afkomst is en die familie heeft die onder de spanningen lijdt. Of zijn er uitwisselingen met Turkse studenten.

Het is maar een voorbeeld.

Andere voorbeelden: hoe wil je als verantwoordelijke professional en burger omgaan met spanningen in onze samenleving over religies en etnische verschillen? Denk je bij je zelf als je hoort over dat 'boerkini-verbod' in andere landen: het zal wel, maar heb ik daar mee te maken? Of brengt dat je aan het denken over hoe je in het werk, in de klas, op straat moet omgaan met vrijheid en met respect voor anderen? In het hoger onderwijs moet je tot zelfstandige oordelen kunnen komen, je ontwikkelen tot verantwoordelijke beroepsbeoefenaren en tot verantwoordelijk mensen in onze democratische rechtsstaat. Het gaat er mij niet om wát je precies denkt van de wereld om je heen, maar dát je denkt! En dat je daarin, zoals ze dat noemen, een moreel kompas hebt. Nadenken en naleven van de waarden die je belangrijk vindt voor jezelf en voor anderen.

Jullie hebben gekozen voor de B van beroepsonderwijs. Hier aan de HZ worden jullie voor tal van beroepen opgeleid in veel verschillende maatschappelijke sectoren. Bedrijfskundigen en economen, basisschoolleraars, managers in het toerisme en het internationale bedrijfsleven, ingenieurs, bouwkundigen, verpleegkundigen, sociale werkers, watermanagement-specialisten, maritieme officieren, noem maar op. De HZ is erg goed in al deze opleidingen, een van de betere brede hogescholen en niet grootschalig maar juist overzichtelijk en met een menselijke maat. Maar alleen maar een vak leer je er niet. Dat zou ook onverstandig zijn, want dat vak kan over een paar jaar ongelofelijk veranderd zijn, of misschien wel helemaal niet meer bestaan. Zo snel gaat het in deze technologische tijd. Aan de hogeschool leer je dus iets anders: je doet vaardigheden en kennis op maar ook hoe je met vernieuwingen en nog onbekende ontwikkelingen kunt omgaan. Knowing what to do when you do not know what to do...

Daarom is het op de praktijkgerichte onderzoek bij hogescholen ook zo belangrijk. Studenten nemen deel aan onderzoek voor en in de beroepspraktijk. Je leert daardoor niet alleen die beroepspraktijk kennen, maar je leert ook met onderzoek omgaan, nieuwsgierig te zijn en op zoek te gaan naar verbetering en vernieuwing. Optimaal voorbereid op een toekomst die je nog niet kent, maar waar je dan wel mee weet om te gaan. De HZ doet prachtig onderzoek op verschillende terreinen. Belangrijk voor Zeeland en ver daarbuiten, bv. Delta technologie en de aquacultuur. Ik zou bijna zeggen: je zult daar maar studeren...

En tot slot de O van hbo. Onderwijs. De opleidingen zijn top, maar goed onderwijs heeft ook te maken met aandacht voor elk talent en betrokkenheid bij elke student. Met veel persoonlijke vrijheid om je eigen studie vorm te geven en je eigen talent verder te brengen en met ontzettend gemotiveerde docenten en lectoren. De HZ hogeschool biedt je dat allemaal, met bijvoorbeeld het Personality programma en Honours trajecten. Maar de enige die kan zorgen dat 't een succes wordt, ben jij zelf. Je hebt als student die zelf voor een behoorlijk deel van de kosten moet opdraaien via de studielening, recht op excellent onderwijs. Maar je hebt ook de verantwoordelijkheid, misschien wel de plicht, om er iets moois van te maken. Want een plek in het hoger onderwijs is een voorrecht. Niet alleen leuk voor je persoonlijke ontplooiing maar ook belangrijk voor de samenleving, juist omdat jullie die talenten hebben om dat toponderwijs te volgen en de wereld van morgen te leiden.

Beste studenten, dames en heren,

Ik heb vroeger als professional in de politiek gezeten en ik ben er nog steeds, naast mijn werk voor de gezamenlijke hogescholen, bij betrokken als Eerste Kamerlid. En ik weet dus uit ervaring dat er weer een spannende periode aan komt in Den Haag, de verkiezingen voor de Tweede Kamer, begin komend jaar. Nieuwe ronde, nieuwe kansen. We hebben natuurlijk al met veel politieke partijen gesproken en onze hoofdboodschap voor een nieuwe Tweede Kamer en een nieuw kabinet is: **geef het hoger onderwijs eindelijk eens rust en vertrouwen in plaats van regelzucht en wantrouwen.** Ik vind dat minister Bussemaker stappen in de goede richting heeft gezet, maar het kan nog beter. Hogescholen willen nog betere kwaliteit kunnen leveren in onderwijs en onderzoek, met meer docenten en lectoren, meer begeleiding van studenten, meer aandacht voor internationalisering en voor moderne technologie. Zij hebben daar extra in geïnvesteerd en moeten daar de komende jaren mee kunnen doorgaan. Het geld dat de overheid eerder aan de inmiddels afgeschafte basisbeurzen uitgaf, moet daarvoor worden gereserveerd en niet aan andere dingen worden besteed, onze studenten verdienen dat. Zij krijgen die basisbeurs immers nu niet meer, maar moeten dan wel in ruil kunnen rekenen op extra kwaliteit en de beste begeleiding. En daar mogen ze, nee, daar moeten ze de politiek op aanspreken.

We hebben ook stappen gezet in het onderzoek van hogescholen dat zo ontstellend belangrijk blijkt voor innovatie in bedrijven en instellingen, ook voor de verbetering van de beroepspraktijk. Daar moeten we mee doorgaan en daar hebben we met alle hogescholen van Nederland een stevige onderzoeksagenda voor gemaakt. Hier in Zeeland bewijst de HZ als University of Applied Sciences (op een niveau dat in de meeste landen gewoon universiteit heet) hoe belangrijk een hogeschool is als kennisontwikkelingscentrum voor de regio. Voor de economie en voor de publieke dienstverlening. Een volgend kabinet moet daarin durven te investeren, in het kader van de uitvoering van de Nationale Wetenschapsagenda waar de hogescholen een volwaardig aandeel in leveren.

Hoger beroepsonderwijs is nog steeds voor veel bevolkingsgroepen een poort naar een betere toekomst. Een emancipatiepoort met een belangrijke sociale functie. Ik wil dat die poort open blijft staan, ook al zijn de financiële drempels hoger geworden. Omdat we fors hebben gewerkt aan de kwaliteit van het hbo-onderwijs is het voor studenten er niet makkelijker op geworden, het is aanpoten. En voor sommige groepen aankomende studenten is de overgang van bijvoorbeeld mbo naar hbo om een heleboel redenen knap lastig. Die willen we helpen, want onderwijs moet juist bijdragen aan gelijke kansen in plaats van ongelijkheid bevorderen. De politiek in Den Haag wil dat ook, hartstikke goed. Laten we dan ophouden met voortdurend het economisch rendement van ons hoger onderwijs berekenen en controleren of

de getallen wel zijn gehaald van sneller afstuderen, minder uitvallers en hoeveel uren aan onderwijs besteed worden. Daar wordt geen student beter van onderwezen. Laten we dan in plaats daarvan die ongelijkheid samen aanpakken. Door het onderwijs veel meer rondom de individuele student te organiseren in plaats van de student om het onderwijs. Meer flexibiliteit, extra tijd en extra schakelprogramma's, voor elk talent een eigen plek.

Dat moet het uitgangspunt zijn voor de volgende ronde en hier in Zeeland laat de HZ al zien welke mogelijkheden bestaan. Op die weg moeten we doorgaan.

Ik wil iedereen die hart heeft voor de HZ en voor de talenten die hier vandaag bij elkaar zijn veel succes toewensen in dit nieuwe hogeschooljaar. En zeker jullie, alle nieuwe eerstejaars studenten. Maak er wat moois van in jullie nieuwe leven, veel plezier, veel succes en: durf te kiezen!